

עין משפט
נר מצוה

תברא א מיי פ"ג מה' משנה הלכה ד:
תבה ב מיי שם ה' ב:
תבו ג מיי שם הל' ג:
תבו ד מיי שם ופ"א הל'גן ופ"ב ה' א:
תבה ה מיי שם פ"ג הלכה ג:

תבטו ו מיי פ"א מה' עדות הלכה א סמג לארין ריד טוש"ע ח"מ

סומג לד ספקי ח:
תל ז מיי פ"ג מה' פ"ח הלכה ג ופ"א שם הלכה ג טוש"ע י"ד סומג רמז ספקי יח:

תלא ח מיי שם פ"ג הלכה ה טוש"ע שם ספקי יט:

תלב ט מיי פ"א מה' עדות הל' א סמג לארין ריד טוש"ע ח"מ סי' לד ספקי ח:

תלג י מיי שם הלכה ה טוש"ע שם ספקי יח:

»
«

תורה אור השלם

1. טוביה הקבמה מבלי קרב וחוטא אהד יאבד טוביה הרבה:

קהלת ט יח
2. ואתה בן אדם אמר אל בני עמך דצדק הצדיק לא תצילנו ביום פשענו ורשעת הרשע לא יקשיל בה ביום שובו מרשעו הצדיק לא יוכל להיות בה ביום חטאתו:
יהזקאל לג ב:

3. ואם יתקפו האחד השנים יעמדו גבור ורחוט הממשלש לא במהרה יתקח:

קהלת ד יב
4. הנה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד:
איוב ח ז

5. יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות:
משלי יד יב
6. פוטר מים ראשית מדון ולפני התגלע הרריב משילי יד יד נטוש:
7. ויתן להם ארצות גוים ועמל לאנשים יירשו:
תהלים קה מד

»
«

מוסף רש"י

בתורה על הראשונות. משמחטת על הלקות הראשונות ששם (יחזקאל ג ב). תחילת דינו. לעמיד נטול. על דברי תורה. של עסק בתורה (סנהדרין ג א). פוטר מים. שטור המורה מעליו הוא ראשית מדונו, מורה מנשלה למס דכתיב (ישעיה נה) הו כל נמא לכו למס (סנהדרין שם). הדרן עלך האשה נקנית

»
«

מוסף תוספות

א. על חזקתו מלך יהודה שכשמת הביאו ספר תורה והושיבוהו על מיתתו אמרו קיים זה מה שכתוב בזה. יעקב"א. ב. ויכין שתולה התלמוד במעשה אלמא מעשה עדיף. ריעב"א. ג. ולא מסיק

ארעתיה השתא לחלק בין עיותם לתורה. מוס' סנהדרין ג. ו. והכי דריש ליה לקרא תחילת גילוי דינו במה שנטשו מדברי תורה. מוס' סנהדרין ג. ו. ואפי' אכלו בבית גזלן הוא. מוס' הל"ש. ח. ומערים כהויא דאמרין בשבת פ' מפנין (שבת קטט.) לענין הקוה. שם. ט. כמו אנו לזוין ואוכלין ואוכל חמי ביהודה (כתובות יב.) דגנאי הוא טפי בפת כשאוכל ומכרן בשוק. שם. וההוא דירושלמי בפירות ולתלמיד חכם הוא גנאי ולא לאחר. יעקב"א. הדרן עלך פרק האשה נקנית

עוברת וגער בו אביו מפני שהיו שם אחרים שמלזין את המת. ובגמראן פרק בני העיר (מגילה כט, א.) מתבאר דין מבטלין ת"ת להוצאת המת כמו שביארנו שם תכלית הביאור. פוטר מים. פורק על תורה, ראשית מדון הוא תחלת דינו. פסול לעדות.

מ:

תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה. תימה דלמר כספ"ק דצ"ק (דף יא.) ר' יוחנן משי ידיה ומנח תפילין והדר אמר

לן קיים אמרינן לימד לא אמרי' ופריך והא אמר מר גדול תלמוד תורה שהתלמוד מציא לידי מעשה א' פירש בקונטרס מי נתלה במי קטן נתלה א' בגדול א' וא"כ כיון דלמר קיים כל שכן לימד שאינו חשוב כל כך אלמא מוכח הכי פי' והדר אמר לן קיים אמרינן א' לימד לא אמרינן ב' ופריך התם והאלמר מר גדול תלמוד שמציא לידי מעשה א"כ היאך קיים אס לא לימד ג' וכיון שאנו אומרים לו קיים הרי ג' אומרים לו לימד ואת אמרת קיים אמרינן לימד לא אמרי' ומשני הא למיגמר הא לאגמורי כלומר למגמר לדדידה ודאי מעשה עדיף אבל לאגמורי אחרינא ודאי עדיף טפי ממעשה ד' והלכך לימד לאחרינא לא אמרי' וי"מ דאדס שלא למד עדיין ובה לימלך אס ילמוד תחילה או יעסוק במעשה אומרים לו למוד תחלה לפי שאין עס הארץ חסיד א' אבל אדס שלמד כבר המעשה טוב יותר מלימוד א':

אין תחילת דינו של אדם אלא ע"י דברי תורה. והא דלמר כפרק

במה מלליקין (שבת לא.) כשמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ומתא באמונה היינו דווקא לענין שאלה ששאלין לו על משא ומתן אכל מ"מ נפרעים ממנו תחלה על שלא קצב עמים לתוריהו: **ויש אומרים** אף **פסול לעדות.** פירש בקונטרס הואיל ואינו מקפיד על עצמו אינו צוה לזולל עצמו א' ולפסול וקשה אמאי פסול לעדות הוא הא אמרינן צירושלמי ר"ש ברבי הוה אכיל בשוקא חזיה ר"מ אמר לו אין שבה לתלמיד לאכול בשוק משמע דלאחר אין קפידא ופי' ר"ח דהכא מיייר שמוטף ואוכל וא"ת אס כן פשיטא דפסול דגולן הוא וי"ל שמוטף פחות משהו פרוטה אי נמי שגול דבר שאינו מקפיד עליו והכ"ר אליהו מפרש כגון שחקן אכל המוכרים וטועם משל כולם מעט מעט כאלו רוצה לקנות מהם וניתא השמא א' שקריין כלכ שדומה לכלכ א' אוכל כאן מעט וכאן מעט ור"מ פירש דאוכל בשוק היינו שאוכל סעודה דפת דגנאי יותר א':

הדרן עלך האשה נקנית

מסובין בעלית בית נתזה בלוד נשאלה שאילה זו בפניהם תלמוד גדול או מעשה גדול נענה רבי טרפון ואמר מעשה גדול נענה ר"ע ואמר יתלמוד גדול נענו כולם ואמרו א' תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה תניא רבי יוסי אומר גדול תלמוד שקדם לחלה ארבעים שנה לתרומות ולמעשרות חמישים וארבע להיין קסבר יובל א' מתחילתו הוא משמט וכשם א' שהלימוד קודם למעשה כך דינו קודם למעשה כדרב המנוגא א' דאמר רב המנוגא א' אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה שנאמר א' פוטר שנאמר **ויתן להם ארצות גוים ועמל לאומים** יירשו בעבור ישמרו חקיו ותורותיו ינצורו: כל שאינו לא במקרא ולא במשנה: א' ר' יוחנן א'פסול לעדות ת"ר א' **האוכל בשוק הרי זה דומה לכלב ויש אומרים פסול לעדות** אמר רב אידי בר אבין יהלכה כיש אומרים דרש בר קפרא **רגז לא**

ירושלמי [פסחים פ"ג ה"ז]. וכבר נמנו התלמוד קודם למעשה. רבנן דקסרי אמרי הא דחומר (בישוישים חכמה) [בניש שם] מי שיעשה, אבל אין שם מי שיעשה המעשה קודם לתלמוד. ע"כ. פי' זה הירושלמי מיירי במצוה עוברת שמפסיק תלמודו מפני המצוה העוברת והואל ואין שם מי שיעשנה ואח"כ חזר לתורתו כמו שביארנו במועד קטן פ"ק. וראש הירושלמי, ר' אבהו שלח לבריה למגמר בטבריא שלחו ליה ואמרו ליה גומל חסד הוא, כלומר מניח תורתו לעשות ליה לכל המתים, שלח ליה המבלי אין בברים בקסרי שלחתיך א' בטבריא. וכבר נמנו התלמוד קודם למעשה וכו', דרשנע שפי' זה הירושלמי הוא כמו שפירשנו, דהא ר' חנינא היה מניח תלמודו שהיה עוסק בתורה מפני לחיית המת שהיא מצוה

עוברת וגער בו אביו מפני שהיו שם אחרים שמלזין את המת. ובגמראין פרק בני העיר (מגילה כט, א.) מתבאר דין מבטלין ת"ת להוצאת המת כמו שביארנו שם תכלית הביאור. פוטר מים. פורק על תורה, ראשית מדון הוא תחלת דינו. פסול לעדות. דהואיל ואינו מן היישוב אינו מקפיד על עצמו ואין לו [בושת] פנים.

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

לפי ששעולם נידון אחר רצונו. יראה אדס עצמו כאלו שקול. כל העולם שקול א' כמחלה לדיקים וחסידים ומחלה רשעים וכאלו מעשיו שקולים כמחלה על מחלה עשה מצוה אחת נמאלו זכויותיו מכריעין ומנאלו לדיק ועל ידו כל העולם הוכרע להיות רוצן לדיקים: **וניהוי**.

לדיק שמרד כמחלה עונות וכמחלה זכיות ולמה איכר את הראשונות: **צוהא**. מתחרטו על כל הטובות שעשה: **למה לדיקים דומים צעולם** הוה. ציטורין הבאים עליהם: **ונפוג**. כלומר מעט ממנו: **נקלץ**. ממנו נופו: כך. נפרעין מן הלדיקים א' מעט עונות שצידס ומנאלו כולם נקיים: **ולמה רשעים דומין צעולם הוה**. בטובה שמספיעים להם: **נפוג**. מעט ממנו אף אלו יש צידס מיעוט טובות וחכיות: **נקלץ נפוג**. קצלת שכרס היא קצית נפוס: **(מדרגה**. אשוליווי"א. כדרך שעושין מדרגות לחריצין שסציות המגדלים כשמגביהי קרקעיתן: **יש דרך ישר לפני איש**. כשרואין הרשעים שלומן נראית דרכם צעניהם ישרה ואחריהם של אומה שלוה הזמנת דרכי מות א' היתה: **צום נפוג**. שם האיש: **השתלמוד מציא לידי מעשה**. נמאלו שניהם צדו: **גדול תלמוד תורה שקדם לחלה ארבעים שנה**. כשיאלו ממצרים נתנה להם תורה בחדש השלישי ובחלה לא נתחייבו עד שנכנסו לארץ דכתיב א'

בצאנכס ואמר מר (ספרי פ' שלח לך) משונה ציאה זו מכל ציאות שצמורה דכתיב צהו כי תצאו וכאן נלמר בצאנכס משנכנסו לה ובתרומות ומעשרות לאחר כיבוצ השילוק דכתיב א' תצואת זרעך שיהא כל אחד מכיר חלקו והן י"ד שנים הרי י"ד ומסס התחילו למנות שמיטין כדאמרין בערכין (דף צ: ב:) ועשו שמיטה לסוף שצב הרי ס"א שנים ולסוף ג' עשו יוצל הרי ק"ג: **מסחילתו משמט**.

מתחילת השנה מיו"כ א' עצדים נפטרים ושות חזרות ועדיין לא עברו אלף מ"ט אבל שציעית אינה משמטת אלף כסופה א' דכתיב (דברים טו) מקץ שצב שנים א' לסוף שצב שנים כל שנה שציעית צמנין ס"א: **סחילס** דינו. ליוס הדין תחילת תציעות שעליו מפני מה לא עסקת בתורה: **פוטר מים**. הפורק עול תורה ראשית מדון הוא תחילת דינו ואין מים אלף תורה א' דכתיב (ישעיה נה) הוי כל נמא לכו למים: **וכסס שדין**. פורענות תורה קודס לדין פורענות מעשה כך שכרו אס עסק בתורה קודס לשכר מעשה: **צעצור ישמרו חוקיו**. ואמר מר לעיל (דף לו.) תשמרון זו משנה: **יעלזרו**. יקיימו: **ופסול לעדות**.

דכיון שאינו מן היישוב אין מקפיד על עצמו ואין לו צושת פנים. וכן האוכל בשוק הואיל ואין מקפיד על כצדו אינו צוש לזולל צעצמו וליפסל: **לא**

האוכל בשוק הרי זה דומה לכלב ויש אומרים דרש בר קפרא **רגז לא**

ירושלמי [פסחים פ"ג ה"ז]. וכבר נמנו התלמוד קודם למעשה. רבנן דקסרי אמרי הא דחומר (בישוישים חכמה) [בניש שם] מי שיעשה, אבל אין שם מי שיעשה המעשה קודם לתלמוד. ע"כ. פי' זה הירושלמי מיירי במצוה עוברת שמפסיק תלמודו מפני המצוה העוברת והואיל ואין שם מי שיעשנה ואח"כ חזר לתורתו כמו שביארנו במועד קטן פ"ק. וראש הירושלמי, ר' אבהו שלח לבריה למגמר בטבריא שלחו ליה ואמרו ליה גומל חסד הוא, כלומר מניח תורתו לעשות ליה לכל המתים, שלח ליה המבלי אין בברים בקסרי שלחתיך א' בטבריא. וכבר נמנו התלמוד קודם למעשה וכו', דרשנע שפי' זה הירושלמי הוא כמו שפירשנו, דהא ר' חנינא היה מניח תלמודו שהיה עוסק בתורה מפני לחיית המת שהיא מצוה

מסורת הש"ס

א' מוספתא דקדושין פ"א ה"א, ב' שם [ע"ש], א' [בבב"מ, דפ"ר, וע"י: שם רשע שנלמד], ד' שם, ב' אלות דר"ע פרק לט [ע"ש], ו' [כל ממונה זו עד וכבר היה שייך לטובא שלפני המשנה, ועיין מהרש"א ופני"א], ו' [בבב"מ, ולהורין], ח' ספרי פ' עקב, ט' צ"ק ז. מ. מגילה סה, ע' ערכין ח: ערכין כח: [ג' [בדפ"ר, וע"י: שהתלמוד], א' סנהדרין ג. שבת לא, ח' [מס' ד"א פ"א, א' [נע"י: מחלה], א' [שם: מיעוט], א' [שם: הוי ומדל"ל (רש"י), א' [ומדבר טו, יח], א' [דברים יד, כב], ק' [ר"ה ח ע"ב], ר' [ערכין כח ע"ב], ש' [שם נוסף: מעשה מציטו], ח' [תענית ז ע"א], א' [בדפ"ר: [פיעט], א' [תענית ז ע"א], א' [נע"י: למד, וכן כמקון כמה פסוקים וכן הוא בדפ"ר], ד' [בדפ"ר וע"י נוסף: לו], א' [אזות פ"ג מ"ה], ו' [נמי מוס' צ"ק ז. מ. ד"ה והלמך], ו' [נ"ע: מוס' סנהדרין ג.], ח' [בדפ"ר: וליפסל, ורבי' כנש"י, וכל"ל], ט' [דמעשרות פ"ג ה"ב], י' [נע"י: שקראו], א' [נע"י: האוכל], א' [ללמוד],

»
«

הגהות מהר"ב רנשבורג

א' גמ' עבר עבירה אחת וכו' יעין שיש הר"י לכת' הלוי סי' נה ודו"ק:

»
«

לעזי רש"י

אשוליווי"א [אישילייר"א]. מדרגות.

»
«

תוס' ר"י הוקן

בית נחמה. שם האיש. שהתלמוד מביא לידי מעשה. כלומר שמי שיוצע התורה עושה המצות וירא מן החטאים בשלימות, אבל מי שלא ידע התורה לא יעשה זה כראוי, כאמרן [אבות] פ"ב כ"א, אין בור ירא חטא ואין עם הארץ חסיד. מצורף לזה [ראה הקדמת הרמב"ם לפירוש המשנה]ן שבא לרמוז שהחכם מצד חכמתו גיגע אל המעשה השלם והטוב והוא קנין המדות הטובות והממוצעות, ומי שהוא בעל תכונות טובות לבד לא גיגע אל החכמה מצד התכונות הטובות וגם מעשיו שהוא עושה אינם על דרך נכונה ולא על דרך אמת, כמו שאו"ל [שם] אין בור ירא חטא ולא ע"ה חסיד, שאין לו מרע שידע המעשים שהיו טובים מצד עצמם ועל כן כתוב בתורה [ראה דברים ה, א] ולמדתם ועשייתם, הוי לימוד החכמה קודם למעשה.